

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 2.

OSASTO: Cs.

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 1.

Ministeri Aström.

27/I 1934.

WASHINGTONI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 179.

Washingtoni Ssa 27 P:nä tammi KUUTA 19.34.

VIITTAUS: D. U. M. / 19.

AINMUISTUS		
4 1/45 hae. D. 19 34		
12/2.34.3		U.M.
5	C8	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportti n:o 1.

Oheisena kumioitteen lähetän Ministeriölle
Washingtonin lähetystön raportin n:o 1, "Kaukaisen Idän tilan-
ne ja Yhdysvallat".

L. Sten

Lähettiläs.

Liite.

WASHINGTON

ISSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Washingtoni. ssa 27 p:nä tammi kuuta 1934.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
4/45 n:o: 34		
12/2.34.9		LII
Ryhmä	Luokka	Asia
5	C8	

Asia: Kaukaisen Idän tilanne ja Yhdys-
vallat.

Olen aikaisemmin tiedoituksissani huomauttanut, kuinka täällä varsinkin Venäjän tunnustamisneuvottelujen aikana ja välittömästi niiden jälkeen korostettiin tunnustuksen antamisen merkitystä Kaukaisen Idän kysymykselle. Että tämä asiain yhteys erityisesti oli venäläisten mielissä etualalla, kävi tuohon aikaan ilmi useista siltä taholta peräisin olevista lausunnoista.

Voi tarjota mielenkiintoista venäläisen mielialan valaistusta merkittävässä muistiin eräs lausunto tunnustuksen merkityksestä, jonka Litvinoff ennen tältä lähtöään oli esittänyt Tshekkoslovakian takäläiselle ministerille tämän käydessä hänen puheillaan. Mainittu virkaveljeni ennen käyntiään kertoi luottamuksellisesti saaneensa hallitukseltaan tehtäväksi epämuodollisesti keskustella Litvinoff'in kanssa Tshekkoslovakian Sovietin tunnustamisesta. Mutta käynnin aikana saamistaan kokemuksista hän kertoi vasta hiljan ja varsin vastahakoisesti. Käynti ei ollut kovinkaan miellyttävä, sillä Mr. Litvinoff oli vähän ylimielisesti antanut hänen ymmärtää, ettei Venäjä enää Amerikan tunnustuksen saatuaan suurestikaan siitä välittänyt tunnustiko Tshekkoslovakia tai Jugoslavia Neuvostoliiton vai ei. Mr. Litvinoff'in puheiden ydin oli ollut se, että

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

Amerikan tunnustuksen saaminen ohjasi Neuvostoliiton ulkopoliittiset harrastukset pois pienistä eurooppalaisista asioista suuriin maailman asioihin. Ja maailman asiat olivat muodostumassa pääasiallisesti Tyynen valtameren ympärillä olevien maiden probleemien ratkaisusta riippuviksi. Venäjän ulkopoliittikka tulisi tästä lähtien olemaan intresseerattu Aasiasta eikä Euroopasta, aasialaisista eikä eurooppalaisista problemeista.

Nämä ajatukset hän oli keskustelukumppanilleen lausunut siirtyessään Venäjän ulkopoliittikkaan kyselyään ensin tämän käsityksiä kansainliitosta ja sen toiminnasta ja lausuttuaan arvosteluja siitä. (Ministeri Veverka oli, kuten muistettane, Genèvessä ennen Washingtoniin tuloaan ja tutustui siellä Mr. Litvinoff'iin.)

Joskin on otettava lukuun, että lausunto esitettiin siinä mielialassa, jonka Amerikan tunnustus oli puhujassa herättänyt, joten eurooppalaisen valtion tunnustuksesta puhumaan tulleen edustajan nolaaminen saattoi olla päätarkoitus ja lausunnon kategorisuutta määräävä, voitane siltä kuitenkin pitää jonkinlaisena osoituksena Mr. Litvinoff'in mielessä olevasta käsityksestä, että Amerikan tunnustus ennenkaikkea oli katsottava Kaukaisen Idän politiikan taustaa vastaan.

Olen eri kertoja taasen viime aikoina keskustellut valtiodepartementin Kaukaisen Idän jaoston päällikön, tri Hornbeck'in ja muiden mainittujen alueiden asioita läheisesti seuraavien departementin virkamiesten kanssa. He eivät sano tietävänsä kylliksi voidakseen edes yrittää ennustusta siitä, mitä tulossa on. Sanovat olevansa hyvin tietoisia, että asiat ovat siinä määrin kiehumistilassa kautta koko Aasian itäosan kauas sisämaahan ja alas Intian valtameren saakka, että joskaan jyrkkää asiain selvittelyä ei millään kullalla lähiaikoina tapahtuisikaan, oloissa kuitenkin on lähivuosien kuluessa odotettavissa laajakantoisia muutoksia tai muutoksiin johtavia tapahtumia.

Varsinkin myöhäissyksyllä täällä paljon puhuttiin sodan puhkeamismahdollisuuksista Mandshuriassa heti lumen maasta hävit-

tyä. Lausunnoissaan varovaisiksikin tunnetut henkilöt lausuvat siihen suuntaan, etteivät he huomanneet miten Japani jättäisi sille nyt tarjoutuvan tilaisuuden käyttämättä vanhojen haaveidensa ja pyrkimystensä toteuttamiseksi. Kuta kauvemmin se odottaisi sitä vahvemmin Venäjä pystyisi varustautumaan ja sitä parempaan kuntoon se ehtisi saada liikenneyhteytensä. Näistä washingtonilaisista spekulatiivisista näkökannista näkyi jälkiä Helsinginkin lehdissä. Vielä t.k:n 26 p:nä päivätty takalminen viikkokatsauslehti puhuu sodan puhkeamisesta ensi keväänä Japanin yleisesikunnan päättämänä ajankohtana, "mikä ei ole salaisuus".

Kaukaisen Idän asiain asiantuntijat eivät ole asioista näin varmoja. He huomauttavat Venäjän voivan teoreettisesti katsoen puolustautua rajattomasti, joten voi edellyttää Japanin epäröivän hyökkäysliikkeen aloittamista. Käytännössä rajan Venäjän puolustautumismahdollisuuksille asettaisi vain Venäjällä tapahtuva sisäinen romahdus tai hajaantumisen, eikä siihen johtavista voimista toistaiseksi ole mitään tietoa. Näin ollen Japanin hyökkäys näyttää arveluttavalta ja seikkaillevalta. Venäjällä on tällä hetkellä huomattavasti vahvemmat sotavoimat Mandshurian rajoilla kuin Japanilla on Manchukossa. Venäläisiä joukkoja tiedetään olevan 150-180,000 miestä. Lisäksi heillä siellä on ainakin 300 lentokonetta ja huomattava määrä tankkeja. Venäläiset ovat järjestäneet, sanotaan, niin että nämä ja vastaisuudessa suuremmat sotajoukot voidaan pääasiallisesti muonittaa Itä-Siperian tuotannolla, joten ne eivät ole kokonaan riippuvaisia rautatiestä.

Japanin sotavarusteluista myöskin puhutaan. Kiinan ministeri Sze sanoi tietävänsä Japanilla olevan romurautana Amerikasta ja varsinkin Englannista ostettua (m.m. vanhojen laivojen muodossa) rautaa niin, että sen nykyiset varastot kestäisivät kahden vuoden sodankäynnin. Muiden varustelujen väitetään vastaavan suuruiseksi.

Washington'issa esiintyi myöskin paljon spekulatiivisia Japanin ambassadorin, Debuchin, eron yhteydessä. Kerrottiin m.m. varmasti tiedettävän, ettei uutta nimitettäisi ennenkuin keuhalla,

jolloin jo nimitettävästä henkilöstä voitaisiin päätellä, että sota on lähellä. Japani kuitenkin ei viivytellyt uuden ambassadeerin nimitystä, ja toimeen nimitettiin verrattain nuori mies, Saito, nykyinen ministeri Haagissa, joka hiljan Washingtonissa (1932-33) neuvoksena ja chargéna olleena täällä jo henkilökohtaisesti tunnetaan. Spekulaatiot ovat sentähden miltei lakanneet.

Tri Hornbeck sanoessaan tietävänsä asioista liian vähän yrittääkseen omasta puolestaan arvaamaan syntykö, ja milloin sota Idässä syntyy lausui luulevansa, että ne jotka nyt asiasta arvaamisiaan esittävät, ehkä osuisivat lähemmäs oikeaa, jos puhuisivat sodasta 1935 eikä 1934.

Kaukaisen Idän kysymys on täällä viime päivinä taasen ollut tavallista enemmän "ilmakehässä" pääasiassa kahdesta syystä.

Filippiinien itsenäistymistä säännöstelevän Hawes-Cutting Bill'in säätämä määräaika, jonka kuluessa Filippiinien oli sen ehdokset hyväksyttävä, on päättynyt ilman tarvittavaa aktiona Filippiinien puolelta, joten asiassa tarvitaan uutta lainsäädäntöä. Tämä on jälleen virittänyt keskustelua Filippiinien saarten puolustuksesta ja siis laivaston laajenuksesta. Merisota-asiain tuntijain käsityksen on kauan ollut, ettei Amerikka nykyisellä laivastollaan pysty Filippiinejä puolustamaan. Nykyinen laivastosihteeri Swanson'in suunnitelmarakennusohjelma pitääkin silmämääränä mainitun puolustuksen tehostamista. Tästä asiasta saanen tilaisuuden tiedoittaa toisessa yhteydessä.

Toinen Kaukaisen Idän kysymyksen esillejoutumisen aihe on ilmennyt Japanista päin esitetyissä arvosteluissa tri Hornbeck'in erään esitelmän johdosta. Esitelmä, jonka tekstin lähetän Ministeriölle hyvänä katsauksena Yhdysvaltain Kaukaisen Idän politiikkaan kautta vuosikymmenien soveltamista periaatteista, ei ensinkään sisältänyt sellaista lausetta, "governments made by the sword", jonka johdosta Japanissa nostettiin melu, vaan oli tuo suuttunusta herättänyt lause Associated Press'in vapaankäden piirustelua. Esitelmän teksti

oli jo ennen^{my} kuin se esitettiin annettu Japanin takäläiselle ambas-
saadille, joten asia oli japanilaistenkin puolelta helposti veri-
fioitavissa. Japanissa esiintyneet hyökkäilyt mainitun esitelmän ja
ambassadööri Bullitt'in suunnilleen samaan aikaan pitämän puheen
johdosta, käsitettiin täällä vain symptoo^{ne}iksi pitkälle kehitty-
neen sotapsykoosin tapaiseen mielialaan liittyvästä yli-ärtyisyy-
destä.

Kuten viime vuoden raportissani n:o 14 kerroin, Soviet'in
tunnustamisen yhdistäminen Kaukaisen Idän kysymykseen oli alkuaan
Moskovasta päin esitetty näkökohta. Tunnustamisen yhteydessä ja
sen jälkeen amerikkalaiset ovat ahkerasti viitanneet tunnustuksen
merkitykseen rauhan säilymisen vahvistajana. Kysymys siitä, miten
se rauhaa säilyttäisi, on antanut aihetta erilaisille spekulatioil-
le, jotka ovat liikkuneet sotilaallista avustusta ja yhteistoimin-
taa edellyttävien haaveiden ja moraaliseen vaikutukseen vetoavien
viittailujen välillä. Siltä varalta, että Suomessakin olisi jouduttu
näistä spekulatioista kuulemaan ja lukemaan voi olla syytä tässä
huomauttaa, että joskaan viralliselta taholta tähän mennessä ei ole
annettu edes viittausta siitä, miten tuo rauhaa säilyttävä tunnus-
tuksen vaikutus on käsitetty tulevan toteutumaan, Ameriikan tähän-
astiset traditiot ja nykyään maassa vallitseva mieliala oikeuttavat
päättelämään, ettei mistään sotilaallisesta yhteistoiminnasta voi
tulla puhuttakaan. Vastuunalaiset asiaa koskettelleet amerikkalaiset
ovat kyllä pitäneet mielessään vain tunnustuksen moraalista vaiku-
tusta. Tämän käsityksen tri Hornbeck vahvisti hyvin kategorisessa
muodossa. - Toinen kysymys on onnistuvatko Venäjän yritykset saada
järjestetyksi huomattavampia luottoja Amerikasta. Jos onnistuvat,
heidän asemansa luonnollisesti sodankin varalta vahvistuu.

Siinäkin tapauksessa, että sota Venäjän ja Japanin välil-
lä syttyisi, ei voi nykyään tiedossa olevain seikkain perustalla
päättellä muuta kuin, että Yhdysvallat tulevat noudattamaan tarkkaa
puolueettomuutta.

Tosiasiaan kyllä on, että Amerikka viime vuosina on vahvistanut ja täydentänyt laivastonsa tarvitsemia laitteita Tyy-
nen meren puolella rakentaen m.m. Havijin sotatarvetehtaita ja
parannellen paraikaakin Pearl-Harbor'in sotalaivain korjaustelak-
kaa. Mutta näyttää merkitykselliseltä, amerikkalaisten levolliseen
mielialaan viittaavalta sekin pieni seikka, jonka eräs vasta
Havaijista palannut matkustaja kertoi, ettei mainittuja töitä mil-
lään tavoin kiirehditä, vaan edellytetään niihin kuluvan yhtä pit-
kän ajan kuin sellaisiin töihin säännöllisesti kuluu.

L. Ahlström

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 48.

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 2.

Ministeri Åström.

2/4-34.

Washington i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 708.

Washingtoni SSA 9 P:Ä huhti KUUTA 19 34.

VIITTAUS: D. U. M. / 19.....

5 / 145 Sal 34
25/4-34 0 - 1

5 C8

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportti

n:o 2.

Ohellisena kumioittaen lähetän Ministeriölle
Washingtonin lähetystön raportin n:o 2, "Presidentti Rooseveltin
skavin tähänastinen vastoinkäyminen kongressissa".

L. Astora

Lähettiläs.

Liite.

Salainen.

WASHINGTON I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 2

SIAINMIN

4/145 Sal 34

Washingtoni ssa 9 p:nä huhti kuuta 19 34.

25/4-34

9	-
---	---

OSAOTO

5	Cg
---	----

Asia: Presidentti Rooseveltin vaka-
vin tähänastinen vastoinkäynninen
kongressissa.

Juuri ennen pääsiäislomalle lähtöään presidentti Roosevelt sai tiedon, että kongressin molemmissa huoneissa oli saatu kokoon runsas 2/3 enemmistö (lain mukaan veton kumoamiseen tarvittava määränemmistö) veteraanmaksujen ja virkamiesten palkkojen lisäämistä tarkoittavan kongressin päätöksen saattamiseksi lainvoimaiseksi presidentin vetosta riippumatta. Tämän tapahtuman sanomalehdissä ja poliittisissa piireissä aiheuttamat kommentaariot ovat yleensä käyneet siihen suuntaan, että tapaus tietää käännekohtaa presidentti Rooseveltin hallituskaudessa. Aikaisemman kokemuksen perustalla voi päätellä johtopäätösten Euroopassa, jossa yleensä ollaan taipuvaisia katsomaan Amerikan ei-parlamentaarisen hallituksen kokemuksia parlamentaaristen kaavain valossa, menevän vieläkin pidemmälle kommentoitaessa "hallituksen masentavaa tappiota". Voi sentähden olla syytä, varsinkin kun Suomella sattuu olemaan vahdittavana "korillinen munia", jotka presidentin pitäisi sarkymättä saada kulkemaan läpi kongressin molempain huoneiden käsittelyn, yrittää valaista päätöksen merkitystä.

Jo lain alkuaan tullessa hyväksytyksi oli selvää, että veton kumoava määränemmistö olisi saavutettavissa. Presidentin vetoviesti olikin huolellisesti laadittu, hänen pisin tä-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi 3) Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin, mutta]:

tavallinen.

hänastinen viestinsä. Hänen ei tarvinnut kauaa odottaa kongressin mielenilmaisua. Viesti esitettiin 27 p:nä maaliskuuta. Edustaja-huone samana päivänä kumosi veton 310 äänellä 71 vastaan ja senaatti seuraavana päivänä 63 äänellä 27 vastaan.

Vuosien kuluessa olen useaan otteeseen joutunut selostamaan hankauksia kongressin ja presidentin Coolidge ja Hoover välillä veteraaneille suoritettavista korvauksista ja avustuksista, jotka, varsinkin vapautussodan jälkeisiltä ajoilta, Amerikassa ovat vanhastaan olleet kongressin jäsenten äänestäjien äänen kalastamisessa varsin yleisesti käyttämiä onkiveikeitä. Huipussaanollen veteraaneille valtion rahastosta suoritettavat maksut jo kohosivat lähes miljaardiin dollariin vuodessa. Valaistakseni mihiin suhteettomuuksiin Amerikassa tässä suhteessa on jouduttu lainaan tähän senaattori Harrison'in senaatissa keskustelujen kuluessa esittämän taulukon maailman sodan veteraaneille vuonna 1932 kuudessa maassa suoritetuista maksuista:

	Mobilisoi- jen miesten lukumäärä	Kuollut ja haa- voittanut	Vuoden avustus- maksut	mobilisoi-kuolleiden tajeimaa- ja haavot. in perust. määrän per.	
Yhdysvallat	4,757,240	522,497	\$850,535,000	\$180.91	\$2,668.6
Saksa	13,000,000	6,111,862	\$298,690,000	22.93	43.7
Ranska	8,410,000	5,623,000	286,722,000	34.09	50.9
Iso-Britannia	6,600,000	3,000,000	174,802,060	26.49	53.7
Italia	5,615,000	1,597,000	69,853,300	12.44	43.74
Kanada	619,636	232,045	61,123,000	98.64	263.4

Joskin Amerikan suorittamiin maksuihin mainittuna vuonna sisältyi ylimääräinen "bonus" erä, 312 miljoonaa, kustannukset Amerikassa kuitenkin ovat erikoisluokkaa kaikkiin maihin maihin verrattuna. Presidentti Hoover suurin ponnistuksin sai pari kertaa estetyksi maksujen paisumisen. Mutta Franklin D. Roosevelt on ainoa presidentti, jonka on onnistunut saada maksujen alennuksia aikaan. Muistettaneen sen aikaisista tiedoitusis-tani, kuinka hän saamalla kongressin hyväksymisen esittämälleen lakiehdotukselle "Yhdysvaltain luoton säilyttämiseksi", hankki valtuudet virkamiesten palkkojen alentamiseksi 15 %:lla ja vete-raanimaksujen lyhentämiseksi määrällä, joka käytännössä aluksi

oli laskettu tietävän suunnilleen 350 miljoonan vähennystä suorituksissa. Presidentti kuitenkin pian lievensi valitusten vaimentamiseksi alkuperäistä päätöstään palauttaen n. 100 miljoonaan kohevat maksut. Kongressin päätöksellä tulee palautetuksi n. 100 milj. veteraanien maksuja. Tämän arvion mukaan veteraanimaksut päätöksenkin jälkeen tulevat olemaan 150 milj. pienemmät kuin ennen presidentti Rooseveltin vuosi sitten toimeenpanemia vähennyksiä. Kongressin ohjaveiton säätämään lakiin sisältyvät määräykset 5-5 %:n palkanalennuksen palauttamisesta virkamiehille lasketaan tuottavan 124 miljoonan lisämenot.

Kysymyksessä ei ollut tšekalaisissa laissa suuren suuret summat. Kysymyksessä oli periaate saattaa tasapainoon säännöllisten menojen budjetti ja pitää yllä sulkua veteraanijärjestöjen painostuksesta tapahtuvaa, vastaisuudessa ehkä uhkaavaksi käyvä menojen lisäystä. Mutta kongressin jäsenet eivät luota siihen, että kansa oivaltaisi presidentti Rooseveltin aikana käytännön otetun valtionmenojen luokituksen säännöllisiin ja ylimääräisiin. Viime mainittuihin nähden on huomattu hallituksen taholla noudatettavan suurta ruusaskätisyyttä ja kuultu presidentin puhuvan 7 miljaardin menoista pulakauden aiheuttamiin ja sen voittamiseksi suunniteltuihin tarkoituksiin, (joihin varat pääosalta olisi lainattava). Kongressin enemmistön taholla ei uskottu voitavan tyydyttää veteraanien ja heidän omaistensa mieliä muutoin kuin äänestämällä niin kuin äänestettiin.

On pidettävä mielessä, että ensi syksynä on uudet vaalit. Kaikki edustajahuoneen jäsenet ja 1/3 senaatin jäsenistä joutuvat taistelemaan paikoistaan. Eri osista maasta on kuulunut, että veteraanit ovat erittäin aktiivisia vaalivalmisteluissa. Kongressin jäsenet siis omaa nahkaansa peläten välttävät menemästä valitsijoilleen puolustamaan kitsasteluja eräissä hyvin organisoituun valitsijain ryhmään koskevassa kohdassa, kun kerran ovat valtuuttaneet muilla aloilla ennen rauhan aikana kuulumatonta varojen käyttöä. Joskin menot tiedossa olevain tosiasian perustalla jo huomataan jäävän alle ennen mainitun 7 miljaardin erän, ne ovat

kyllin suuret heikentäkseen ei-veteraani valitsijainkin reaktioneja presidentin säästäväsyysskannan häviön johdosta kysymyksen ollessa suhteellisen pienestä erästä.

Joskin presidentti Roosevelt tähän saakka on saanut kongressissa läpi kaikki haluamansa laajakantoisimmat asiat, se ei kuitenkaan ole tiennyt sitä, että hänen toiveidensa muraan äänestäneet kongressin jäsenet kukin kohdaltaan olisivat olleet yhtä mieltä hänen kanssaan. Washingtonissa ei minun tällä oloni aikana koskaan ole kuullut kongressin jäsenen yksityisissä seuroissa niin yleisesti, niin vapaasti ja jyrkästi lausuvan arvostelujaan ja epäilyksiään hallituksen toimenpiteistä ja niiden tarkoituksenmukaisuudesta. Näiden arvostelijain joukossa olen usein huomannut henkilöitä, jotka säännöllisesti ovat kiltisti äänestäneet hallituksen toiveiden mukaisesti. Heidän lausuntonsa keskusteluissa ovat olleet kuin syrjäisten lausuntoja. Itse asiassa he ovatkin olleet verrattain syrjäisiä. Presidentin kansansuosio on asettanut heidät asemaan, jossa he eivät ennen ole olleet. Kongressin jäsenten saapuvan postin sanotaan olleen suuremman kuin koskaan ennen ja riippumatta siitä ovatko olleet demokraatteja vai republikaaneja, suuri osa valitsijoilta tulevista kirjeistä sanotaan säännöllisesti sisältävän lausuntoja, joista on ilmennyt valitsijain luottamus presidenttiin. Kansaa on edellyttänyt, että sen valitsevat edustajat antavat kannatuksensa presidentille ja tukevat hänen pyrkimyksiään. Toistaiseksi on ollut niin, etteivät johtavakaan republikaanit ole voineet julkisesti kohdistaa kritiikkiä presidenttiin, koska ovat etukäteen tienneet valitsijajoukkojen reageeraavan tuollaista kritiikkiä vastaan sen esittäjille poliittisesti varsin epäedullisella tavalla.

Jos presidentin kansansuosio oleellisesti säilyy, ei tarvitse edellyttää hänen vetonsa kumoamista sellaiseen suurestikaan heikentävän hänen vaikutusvaltaansa kongressiin muissa asioissa. Jos kongressin uppiniskaisuutta edelleenkin jatku,

sitä voidaan pitää merkinä siitä, että valitsijajoukkojen presidentin kannattamista vaativa painostus kongressin jäseniin on heikentymässä. Presidentti Rooseveltin ei ole yrittänyt eikä ilmaissut aikovansaakaan yrittää hallita maata muilla kuin demokraattisilla keinoilla, ja hänen toimintansa menestyksellisyys siis jää riippumaan viimekädessä jatkuvasta kansanjoukkojen myönteellisestä suhtautumisesta siihen.

Presidentti Rooseveltin ryhtyessä hallituksen johtoon kysyttiin reippaita otteita ja rohkeaa mieltä. Hän osoitti niitä omistavansa. Kansanjoukkothan kaikkina koettelemuksen aikoina ovat valmiit tunnustamaan ja ihannoimaan toimeliisuutta. Mutta riippimattoman toiminnan yhteydessä kaikki toimenpiteet eivät aina koordinoitu. Niin selväpiirteinen kuin onkin presidentin politiikka supistaa säännöllisiä vuotuisia hallitusmenoja pulakauden aikana, sen taakse on vaikea saada yleistä uhrauksiakin kysyvää kannatusta, kun hallitus toisilla aloilla avokätisesti, eikä aina tuloksista varmalla tavalla vain avoimesti tunnustetussa kokeilutarkoituksessa käyttää valtion varoja. Tämän epäjohtamukaisuuden tuottama epävarmuutta omia pyyteitään takaa-ajavat poliitikot nopeasti käyttävät hyväkseen. Tämä käsittäkseni on veton kumoamis päätöksen oleellisin selitys. Sillä ei sellaisenaan tarvitse olla sanomalehtien väittämää kauas ulottuvaa vaikutusta presidentin asemaan ja vaikutusvaltaan.

Ikävä kyllä ei voi ummistaa silmiään siltä tosiasialta, että huonosti koordinoituja toistensa kanssa suorastaan ristiriidassa olevia toimenpiteitä ja pyrkimyksiä on huomattavissa useilla muilla nykyisen hallituksen alkuunpaneman toiminnan aloilla. Ne alkavat yhä selvemmin pistää takäläisen yleisön silmiin, olipa puhe N.R.A:ista sen työajan rajoituksista ja palkkatason ylläpitämisistä tai korottamisista katsottuna talouselämän elvyttämiseen tarpeellisen voittoa tuottavan taloudellisen toiminnan edellytysten valossa, tai A.A.A:sta tuotantorajoituksineen ja hintain pönkittämisineen katsottuna laajennetun kulutuksen ja lisäksi markkinain saannin edellytysten valossa.

Nopeaan toimintaan liittyvän hösämisen talouselämän alalla tuottamat ristiriidat eivät kuitenkaan vielä lähiviikkoina, kongressin koossaolon aikana, joutune presidentin asemaa heikentämään.

L. Astrom

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 68.

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 3.

Ministeri Åström.

27/4-34.

WASHINGTON I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 819.

Washingtonissa 27 p:nä huhti KUUTA 19 34.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINKIRJE		
6/145 Sal		34
9/5-34	2 -	1
5	Cg	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön rap-
ortti n:o 3.

Oheilisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle
Washingtonin lähetystön raportin n:o 3, "Sisäpoliittisen tilan-
teen valaistusta".

L. Aho

Lähettiläs.

2

Salainen.

WASHINGTON I SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 3

Washington i ssa 27 p:nä huhti kuuta 19 34.

ULKOASIAINIIII		
6/145 Sel.		34
9/5-34	So -	---
SYLÄ	C PHOTO	ADIA
5.	Cg	

Asia: Sisäpoliittisen tilanteen
valaistusta.

Viime raportissani koskettelemani puheet saavutetusta käänöksestä presidentti Rooseveltin asemassa ja vaikutusvallassa ovat viime aikoina jokseenkin loppuneet. Näytään yleisesti huomattun aikaisempien puheiden liioittelu, joten nyt jo raportissani esitetty käsitys on varsin yleinen.

Tosiasia, joka tällä kertaa vakavimmin on vaikuttanut taltuttavasti vastustuspuolueen ennenaikaiseen riemuun, on ilmeisesti valmistusvaalien tulos Illinois'in valtiossa. Ensi kerran vapautussodan jälkeen mainitussa valtiossa osanotto demokraattien vaaleihin oli runsaampi kuin vaaleihin republikaanien taholla.

Tapasin eilen illinoisilaisen kongressin jäsenen, republikaanin, joka yleensä on itsepintaisimmin kehumut pikaisen käännöksen hänen puolueensa hyväksi tulevan tapahtumaan. Esitin hänelle kysymyksiä Illinois'in tilanteen suhteen. Hän väitti, että niin hänen kotivaltiossaan kuin muuallakin Keski-Lännessä liikemiesmaailma, joka presidentin vaaleissa äänesti Mr. Hooveria, mutta viime vuonna antoi innostuneen kannatuksensa presidentti Rooseveltille, on tällä hetkellä miltei kokonaisuudessaan presidenttiä vastustavalla kannalla. Se osa liikemiesmaailmasta, joka

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi 3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

tavallinen.

Hänesti presidentti Rooseveltia on nyt suurimmaksi osaksi häntä vastaan. Mutta hän myönsi, että eräs saamansa tilanne-analyysi, jonka perustalla häneltä asioita utelin, oli yhtäpitävä hänen muita tätä saamiensa tietojen kanssa väittäessään, että kaikkien luokkain ja asteiden palkannauttijat samoin kuin työttömätkin olivat yhä edelleenkin miltei kaikki presidentin innokkaita kannattajia. He lukevat yleensä presidentin ansioksi kaikki olojen parannukset, jotka heidän osakseen ovat tulleet lyhennetyssä työviikon, korotetun palkan, työpaikan tai Civil Works Administrationin järjestämän ansion muodossa. Presidentin kannatus mainituissa kansankerroksissa on lisäksi elävää ja päättävää, joten ei tällä hetkellä ole laskettava paljonkaan siihen mahdollisuuteen, että työnantajat tai vastustuspuolueen järjestöt painostuksellaan saisivat laajemmassa määrin kannanmuutoksia aikaan. Kaupungeissa palkannauttijain suhde omaisuutta omistaviin ja hoitaviin luokkiin lasketaan olevan suunnilleen yhdeksän yhteen. Näin ollen Keski-Lännen kaupunkilaisväestön valtavan enemmistön voi tällä hetkellä vielä arvioida kannattavan presidenttiä.

Joskin Keski-Lännen maanviljelijäväestö suhtautuu epäilevästi maatalouden järjestelyyn hallinnollista tietä (A.A.A:n kautta) ja on vastustavalla kannalla teollisuuden elvytystoimintaan nähden, se suurimmalta osaltaan kuitenkin kannattaa presidenttiä sentähden, että hänen valtakautenaan varoja on valunut maatalousalueille eri teitä. Tuotteiden hinnat ovat korkeammat, kiinnityslainain järjestelyä on avustettu ja käteiskorvauksia ja avustuksia on annettu. Niin kauan kuin uskotaan näiden taloudellisten etujen olevan presidentti Rooseveltin hallitukselta saatavissa farmarien valtava enemmistö häntä kannattaa.

Republikaanin, aina aikaisemmin hyvin tilanteesta Keski-Lännessä informoituneeksi osoittautuneen politikon esittäminä tai ainakin myöntäminä edellä esitetyle tilanteen arvioin-

nille voi myöntää melkoisen merkityksen. Normaalisesti vahvasti republikaanista aluetta koskevana se valaisee tilannetta laajemmassakin kuin paikallisessa mielessä.

Mr. Rooseveltin toimintaa New Yorkin kuvernööri-
nä seuranneet henkilöt maistelevat, että hän siihen aikaan usein kohtasi vastustusta lainsäätäjäkunnassa, mutta kuitenkin lopulta ajoi läpi haluamansa lait, jos ei muuta tietä niin "ottaen koko valtion valitsijat luottamukseensa", toisin sanoen vedoten suoraan valitsijoihin. Kiitos yli maan ulottuvan radioverkoston, tämä keino on hänen käytettävään nykyäänkin. Presidentin kansansuosio kautta maan on edelleenkin siksi suuri, että ensisyksyisiä vaaleja ajattelevain kongressin jäsenten on syytä pitää tällaista presidentin käytettävissä olevaa keinoa muistissa ryhtyessään hänen pyrkimyksiään vastustamaan.

Kun kerran tällä hetkellä Amerikassa laajakantoisimpain asiain kohtalo riippuu presidentin vaikutusvallan säilymisestä, edellä esitetynlaisilla arvioilla voi olla merkityksensä. Ainoastaan niihin voi nojata tulevaisuuteen tähtäviä laskelmia. Se seikka, että täällä taasen luotetaan presidentin aseman säilymiseen, aiheuttaa sen, että täällä esimerkiksi vielä suhtaudutaan toistaiseksi aivan levollisesti kongressissa esiintyvään voimakkaaseen virtaukseen saada aikaan inflatiota hopean käytäntöön ottamisen kautta. (Katso läh:n kirj. n:o 774, 20/4-34). Tiedetään presidentin jo yksin valtion luoton vakavana pitämisen kannalta vastustavan lisää inflatiota ja luotetaan hänen joko vetolla tai ehkä saamiaan valtuuksia käyttämättä jättämällä ehkäisevän mahdollisesti syntyvään kongressin päätösten käytännölliset seuraukset.

L. A. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 28.

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 4.

V.p. Asiantuntijain vuorokaus.

29/6-54.

WASHINGTON I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 1331

Washingtoni SSA 29 P:nä kesä KUUTA 19 34.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön ra-
portti n:o 4.

Ohellisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle
Washingtonin lähetystön raportin n:o 4, "Yhdysvaltain 73:s
kongressi".

Sigurd von Numers
V.a. asioinnoittaja.

Liite.

LÄHETYS	
N:o 8 / 146 Sal. 10 34	
11/7-34	LML /
5	CG

WASHINGTON I SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4

Washington i ssa 29 p:nä kesä kuuta 19 34.

ULK. ASIAINT. ...	
No	8 / 146 Sal. 34
11/7-34	—
5	08

Asia: Yhdysvaltain 73:s kongressi.

On väitetty äsken päättyneestä kongressista, että se oli runsastöisin ja tuottavin kaikista tähänastisista rauhan-aikaisista kongresseista. Se aloitti toimintansa maaliskuun 9 p:nä 1933 ja päätti 16 p:nä saman vuoden kesäkuuta uudelleen kokoontuakseen kuluvan vuoden alussa. Toinen istuntokausi alkoi viime tammikuun 3 p:nä ja päättyi kuluvan kuun 18 p:nä.

Ensimmäisellä istuntokaudellaan kongressi antoi presidentille laajoja, enimmäkseen lyhytaikaisia valtuuksia silloin vallitsevan hätätilan poistamiseksi. Niinpä kongressi katsoen pankkien kaoottisen aseman voivan vaerantaa maan koko teollisuutta ja taloutta antoi presidentille erinomaisen laajat valtuudet kontrolloida maan pankkien toimintaa. Näiden johdosta presidentti sulki pankit ja salli ainoastaan niiden pankkien jälleen ryhtyä toimimaan, jotka oli havaittu siihen hankauksitta kykeneviksi. Tällä istuntokaudella kongressi m.m. myöskin hyväksyi erinomaisen tärkeät teollisuuden ja maatalouden elvytyslait.

Toinen istuntokausi taasen kävi perusteellisemman harkinnan merkeissä. Hätätila ei enää ollut kasvanut, vaan oli sitä päinvastoin saatu huomattavasti lievennetyksi. Ensimmäisen istuntokauden aikana laadittujen lakien epäkohdat oli jo selväs-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

ti todettavissa. Näihin lakeihin tehtiin tarpeellisiksi katsotut muutokset, joista kait muutokset 1933-vuoden arvopaperilakiin olivat tärkeimmät. Tämä laki sisälsi näet niin ankaria määräyksiä uusien lainojen ottamisesta ja vanhojen konvertoimisesta, että sellaisiin toimenpiteisiin maan vahingoksi vain aniharvassa tapauksessa oli voitu ryhtyä. Uudet lievemmat määräykset vastaavat miltei kokonaan asiantuntevilta tahoilta lakia vastaan tehdettyjä arvoste-luja.

Mutta hätätila oli vielä olemassa eikä presidentti kongressin ensimmäisellä istuntokaudella ollut ehtinyt valmistaa kaikkia suurisuuntaisen "New Deal"-ohjelmansa kohtia. Näin ollen on kongressi tänäkin vuonna saanut käsitellä suuria teollisuuden ja koko talouselämän elvyttämistä koskevia suunnitelmia. Kongressin hyväksymistä laeista mainittakoon seuraavat: Kultavaralaki, joka nostatti hallituksen pankkiholveissa olevan kultamäärän arvon miltei kaksinkertaiseksi; hopealaki, joka antoi hopealle entistä suuremman sijan Yhdysvaltain rahajärjestelmässä; arvopaperilaki, joka, paitsi että siihen sisältyy muutoksia edellisen vuoden vastaavaan lakiin, säännöstelee kaikkien kotimaisten ja ulkomaisten osakkeiden ja obligatioiden kauppaa; luoton myöntämistä teollisuudelle koskeva laki, jonka nojalla voidaan avustaa sellaisia yrityksiä, jotka eivät ole maksukyvyttömiä, mutta jotka eivät säännöllistä pankkitietä voi saada luottoa ja muuten järjestää rahallisia suhteitaan; sotalaivastorakennusohjelma, joka periaatteessa oikeuttaa hallituksen lisäämään ja vahvistamaan laivastoa Lontoon konferenssissa sovittuun rajaan asti (tämän lain lisäksi on kuitenkin hankittava kongressin lupa käyttää tarpeelliset varat kunkin uuden aluksen rakentamiseen tai vanhan aluksen uudistuttamiseen); n.s. Johnson Bill, joka kieltää uusien luottojen antamisen sellaisille valtioille, jotka ovat jättäneet sotavelkamaksunsa kokonaan tai osittain suorittamatta; tariffivaltuuslaki, jonka nojalla presidentti on oikeutettu ulkomaankaupan vilkastuttamiseksi tekemään sopimuksia vieraitten valtioiden kanssa ja näissä m.m. kohottamaan tai alentamaan nykyisiä tulleja 50 %:lla; asuntolaki, jolla on tarkoitettu parantaa nykyisiä asun-

to-oloja ja samalla järjestää työmahdollisuuksia miljoonille työttömille; n.s. Labor Adjustment Act, joka koskee koodien alla toimivien teollisuuksien työläisten yhtymisoikeutta sekä työnantajain ja työläisten välisten riitaisuuksien sovinnollista ratkaisua; sekä pari lakia, jotka koskevat yleisten pitkäaikaisten hätäaputöiden järjestämistä. - Suurimman osa näistä on presidentti Roosevelt jo saattanut voimaan; loput hän varmuudella kuluvan viikon aikana tulee hyväksymään.

Tämän lisäksi on mainittava, että presidentti ennen kongressin päättymistä toimitti sille viestin, jossa hän ilmoittaa ensi kongressin käsiteltäväksi valmistavansa laajakantoisen sosiaalisen ohjelman, jolla hän toivoo voivansa aikaansaada entistä suuremman työ- ja kotiolojen turvan kaikille Yhdysvallan kansalaisille.

Kongressin toiminta on ollut sangen vilkasta; sille jätettiin yhteensä 13753 lakiehdotusta. Se myönsi 6000 milj. dollaria työttömien ja muulla tavoin hädänalaisiksi joutuneiden avustamiseksi. Se velvotti valtiovaraindepartementin suunnilleen samansuuruisella summalla vastaamaan erinäisistä maa- ja kaupunkikiinteistöihin otetuista kiinnityksistä. - Voidaan sanoa, että p.o. kongressi on hyväksynyt enemmän kauppaa, teollisuutta, rahataloutta ja maataloutta säännösteleviä määräyksiä kuin mitä yhteensä viimeisten viidentoista vuoden kuluessa on tullut hyväksytyksi.

Kongressi on suurin piirtein mukautunut presidentti Rooseveltin tahtoon ja ainoastaan muutaman kerran ilmituonut eriävän mielipiteensä. Tämä on varsin huomattava seikka, koska edellisillä presidenteillä on ollut paljon huonompi onni. Syyt siihen, että presidentti Roosevelt heti alussa sai niin lujan aseman kongressiin nähden ja ettei tämä asema ainakaan toistaiseksi ole huomattavasti heikentynyt ovat ensi kädessä olleet vallitseva hätätila, josta presidentti oli luvannut pelastaa kansan, demokraattien suuri enemmistö sekä senaatissa että edustajahuoneessa ja vihdoin presidentin huomattavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Aikaisemmin on verrattain usein sattunut, ettei kulloinkin virassa olevan presidentin oman puolueen edustajat ajan pitkään ole jaksaneet seurata hänen suuntaviivojaan,

vaan ovat syystä tai toisesta yhtyneet oppositioon. Presidentti Roosevelt on tosiaankin ollut virassaan vaan vähän toista vuotta, mutta voi nyt jo sanoa, että hän on ymmärtänyt harvinaisen hyvin pitää demokraattien edustajarintaman eheänä. Voihan olla, että jotkut demokraatit jo olisivat halunneet mennä omia teitään, mutta tieto presidentti Rooseveltin suuresta suosiosta kansan, t.s. valitsijamiesten keskuudessa on varmaankin estänyt heitä sitä tekemästä, sillä uudet vaalit toimitetaan syksyllä eikä edustajain kelpaa ennen sitä suututtaa valitsijamiehään.

Presidentti Rooseveltilla on kuluvan vuoden aikana ollut kongressissa ainoastaan kolme vastoinkäymistä. Tärkein näistä oli veteraanimaksujen lisäämistä koskeva asia, josta ministeri Åström 9 p:lle viime huhtikuuta päivätyssä raportissaan n:o 2 on seikka-peräisesti tehnyt selkoa. Muut kaksi asiaa koskivat St. Lawrence'n jokijärjestelmän kanavoitusta ja lisäveron asettamista eräälle Filippiinien saarilta tuodulle öljylajille.

Se tapa millä kongressi ja Amerikan kansa ovat reagoineet vallinneeseen hätätilaan on käytännölliseltä kannalta katsottuna kovin mielenkiintoinen. Kongressi on luovuttanut presidentille osan oikeuksistaan tietoisena siitä, että hän voi käyttää niitä nopeammin, yhdenmukaisemmin ja tehokkaammin kuin jos niiden perusteella ryhdyttäviä toimenpiteitä yksityiskohtia myöten käsiteltäisiin kongressissa. Asian teoreettinen puoli taasen ei ole aivan selvä. Väitettiin esim. tariffivaltuuslaista, että se oli perustuslainvastainen, mutta siihen kysymykseen kongressin enemmistöllä ei ollut aikaa eikä halua riittävän syvästi prehtyä. Kun Yhdysvaltain lainsäädännön mukaan tuomioistuimilla on oikeus päättää jonkun lain tai asetuksen laillisuudesta, kuluu aina jonkun aikaa ennenkuin asian p.o. puoli on selvitetty.

Melkeinpä kaikissa maissa, joissa on pelätty pitkälle menevän deflation vaikutuksia, on korkein poliittinen valta siirretty toiselta elimeltä toiselle. Eräissä tapauksessa se on saatettu aikaan diktatuurin perustamisella, toisissa taasen vähemmän mullistavalla tavalla. On väitetty, että presidentti Roosevelt kongressien

mistön avulla nyt on tullut yksinvaltiaaksi. Tätä väitettä vastaan on huomautettava, että diktatuuri tavannukaisesti on aijottu pysyvääiseksi hallitusmuodoksi, jota vastoin suurin osa Rooseveltille annetuista valtuuksista lakkaa kahden tai kolmen vuoden kuluttua niiden voimaan tultua eikä ole uudistettavissa tai pidennettävissä muuta kuin kansan vapaasti valitseman kongressin suostumuksella.

Sigurd von Numes

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 88.

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 5.

U. S. Asiainhoitajan Memor.

20/7-34.

WASHINGTON I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 1455

Washingtonissa 20 P:nä heinäkuuta 1934.

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
9	146 Pal	34
1/8-34	-	1
5	C8	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön
raportti n:o 5.

Ohellisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle Washingtonin lähetystön raportin n:o 5, "Yhdysvaltain suhtautuminen nykyiseen Saksaan ja sen politiikkaan".

Sigurd von Nummern.
v. z. asiantuntija.

Liite.

WASHINGTON

I SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5

Washingtoni ssa 20 p:nä heinä kuuta 19 34.

ULKOASIAINMINIST.	
9/146 Sal	34
1/8-34	2 -
5	Cg

Asia: Yhdysvaltain suhtautuminen nykyiseen Saksaan ja sen politiikkaan.

Kolmas valtakunta ja sen nykyinen politiikka ovat ainakin tällä hetkellä aika huonossa kurssissa sekä hallituspiireissä että Yhdysvaltain kansalaisten keskuudessa. Syyt tähän ovat etupäässä Saksan toimenpiteistä johtuvat amerikkalaisten aineellisten intressien vaarantaminen ja heidän vapaus- ja riippumattomuusperiaatteittensa loukkaaminen sekä näiden lisäksi se tapa ja muoto, joilla Saksan hallitus on hoitanut politiikkaansa.

Saksa on viime aikoina Yhdysvalloissa harjoittanut nazistimainostusta, ei suinkaan täällä levittääkseen oppejaan vaan aikaansaadakseen jonkinlaista ymmärrystä politiikalleen, etenkin juutalaisten vainoamiseen. Tämä on etupäässä tapahtunut mainoskirjasten levittämisellä, mutta myöskin esitelmillä y.m. Amerikkalaiset katsovat, että toisen valtion hyväksi täällä harjoitettu propagandatoiminta ei ole sopusoinnussa heidän riippumattomuusperiaatteittensa kanssa ja pelkäävät sitäpaitsi, että kansallissosialismin aatteet mainitulla toiminnalla maan vahingoksi tulevat täällä leviämään. Niinpä onkin reaktio tätä propagandaa vastaan ollut varsin vahva. On pidetty kokouksia yleisön keskuudessa, joissa tunnettujakin henkilöitä on ollut läsnä ja joissa Hitlerin politiikkaa on ankarasti arvosteltu. Kongressikin päätti osallistua

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi 3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

tavallinen

tutkimuksiin p.o. propagandan muodosta ja lähteistä. Asetettiin erikoisvaliokunta, joka julkisissa istunnoissa kuulusteli joukon henkilöitä heidän toiminnastaan. Tällöin todettiin m.m. tällä olevan nazistiedustajia, jotka olivat palkanneet muita propagandaa harjoittamaan. Eräs henkilö kertoi Saksan tšekäläisen suurlähettilään, tohtori Lutherin, henkilökohtaisesti rahoittaneen erään mainoskirjusen painattamisen. Nämä paljastukset lisäsivät suuttumusta Saksan hallitusta vastaan. Huomautettiin m.m. että hallitus, joka sortaa oman sanomalehdistönsä vapautta ja koettaa pelotella ulkomaisia kirjeenvaihtajia mutta samalla käyttää ulkomaalaisia aikaansaamaan ymmärrystä ja edullista vastakaikua politiikalleen näiden vieraiden henkilöiden kotimaassa, todellisuudessa tällaisilla hankkeillaan voi saada osakseen ainoastaan epäluuloa.

Eräs seikka, joka kovasti on suuttuttanut amerikkalaisia, on Saksan moratoriojulistus. Vastauksessaan Saksan tšekäläisen suurlähetystön sitä koskevaan noottiin valtiosihteeri Hull harvinaisen suorasanaisesti ilmoitti katsovansa, että Saksan hallitus harjoittamallaan politiikalla itse on pääsyyllinen siihen, ettei Saksa voi täyttää sitoumuksiaan. Eräs tšekäläinen diplomaatti lausui Hullin vastauksesta, että se olisi otettava kaikkiin kansanvälisen oikeuden oppikirjoihin esimerkkinä siitä mitenkä pitkälle diplomaattisessa nootissa voidaan mennä.

Saksassa äsken tapahtunutta n.s. toista vallankumousta on täällä kovin ankarasti arvosteltu. Lukiessa tšekäläisten lehtien selostuksia ja huomautuksia saa sen käsityksen, etteivät amerikkalaiset tällä kertaa ole kiinnittäneet päähuomiota tapahtumien mahdollisiin poliittisiin seurauksiin taikka siihen, mitenkä ne vaikuttavat heidän intresseihinsä, vaan siihen tapaan, jolla Hitler kukisti vastustajansa. Kuvaava esimerkki tšekäläisestä reaktiosta ovat ne sanat, jotka teollisuuden elvytyshallinnon johtaja, kenraali Johnson lomalla ollessaan lausui eräässä k.k:n 12 p:nä pitämässään julkisessa puheessa. Koska hänen lausuntonsa käännettynä menettäisi osanalkuperäisestä mehevyystään, jäljennän sen tähän englanninkielisenä: "A few days ago, in Germany, events occurred

which shocked the world. I don't know how they may have affected you but they made me sick - not figuratively but physically and very actively sick. The idea that adult responsible men can be taken from their homes - stood up against a wall - backs to the rifles - and shot to death - is beyond expression. I have seen something of that sort in Mexico during the Villa ravages and among semi-civilized people or savages half-drunk on sotol and marajuana - but that such a thing should happen in a country of some supposed culture, passes comprehension."

Saksan täkäläinen suurlähetystö protestoi tietenkin Johnsonin puheen johdosta. Valtiosihteeri Hull huomautti vastauksessaan, että Johnson p.o. tilaisuudessa oli esiintynyt yksityishenkilönä eikä hallituksen edustajana sekä valitti sitä, että Saksa, ottaen huomioon ainoastaan Johnsonin korkean virallisen aseman, oli vetänyt väärin johtopäätöksiä mainitun puheen laadusta ja merkityksestä.

Johnsonin puhe lienee herättänyt paljon huomiota Saksassa. Täkäläiset lehdet kertovat Auswärtiges Amt'in katsovan, että Hitlerin Reichstag'ille usken antama selitys m.m. sisälsi vastauksen Johnsonin syytöksiin.

Edellä selostetut tapahtumat ja seikat ovat ainoastaan pari esimerkkiä Yhdysvaltain suhtautumisesta Saksaan. Harva se päivä jolloin sanomalehdet eivät sisällä jotain Saksasta epäedullista. Useiden kirjoitusten sävy osoittaa jonkinlaisen vahingonilön Saksan nykyisen eristäytymisen johdosta, siitä huolimatta että kehitys voi johtaa amerikkalaisten intressien vahingoittamiseen ja vaarantamiseen.

Sigurd von Munster

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cx.

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 6.

U.a. Asiantuntij v. Kuusars.

1/8 1934.

WASHINGTON I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 1541

Washingtoni SSA 1 P:NA elo KUUTA 19 34.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

10 146 hu 34
15/8.37
5 Cg
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön ra-
portti n:o 6.

Ohellisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle
Washingtonin lähetystön raportin n:o 6, "Yhdysvaltain suhtautumi-
nen Euroopan poliittisiin nykytäpauksiin".

Sigurd von Numers.
V.a. Asiainhoitaja.

Liite.

RAPORTTI n:o 6.

Washingtoni ssa 1 p:nä elo kuuta 19 34.

20/146
15/8-34
5 28

Asia: Yhdysvaltain suhtautuminen Euroopan poliittisiin nykytapahtumiin.

Yhdysvalloissa seurataan suurella kiinnostuksella Euroopan nykyisen poliittisen tilanteen kehittymistä, erittäinkin Keski-Euroopan tapahtumia, mutta myöskin n.s. Itä-Locharnon yleissopimuksen kohta-
loa.

Mitä erikoisesti Itävallan tapahtumista syntyneeseen tilanteeseen tulee, tšekäläiset lehdet päivittäin sisältävät m.m. pitkiä, erikoiskirjeenvaihtajansa tänne sähköttämiä selostuksia. On tietenkkin vaikeata vertausaineiston puuttuessa arvostella uutisten luotettavuutta sekä missä määrin kirjeenvaihtajat ovat osanneet oikeaan selostaessaan yleistilannetta ja siitä vetäessään johtopäätöksensä. Näyttää kuitenkin siltä kuin viimeksi mainitut kautta linjan olisivat liian pessimistisiä. Tähän suuntaan viittaa myöskin eräs lausunto, jonka Euroopasta viime viikolla palannut Mr. Norman H. Davis, Yhdysvaltain suurlähettiläs "at large", antoi sanomalehdistölle. Hän sanoi amerikkalaisten pelkäävän sodan pian puhkeavan Euroopassa, mutta vakuutti, että sodanvaara todellisuudessa nykyään on pienempi kuin aikaisemmin viime vuosien kuluessa ja että kaikki Euroopan valtiot kammoksuvat ajatusta ryhtyä sotaan. Kansleri Dollfussin murhasta huolimatta puuttuvat Mr. Davis'in mielestä edellytykset sodankäyntiin.

Näyttää kylläkin siltä kuin Mr. Davis olisi liiankin opti-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

tavallinen.

mistinen, mutta jos hänen aikomuksensa on ollut rauhoittaa amerikkalaisia, on hänen lausuntonsa täysin ymmärrettävissä.

Tiedusteltaessa mitenkä Yhdysvallat tulisivat reagoimaan, jos sota kaikesta huolimatta puhkeaisi Euroopassa, Mr. Davis arveli Yhdysvaltain tulevan "pysymään kotona" sitä suuremmastakin syystä kuin niiltä tykkäänsä puuttuisi moraalinenkin velvotus sekaantua Euroopan riitoihin. Erään sanomalehtimiehen kysymykseen siitä mitä tapahtuisi, jos Ranska pyytäisi Yhdysvaltain apua, Mr. Davis ilmoitti uskovansa, että kaikki tällaiset pyynnöt tulisivat olemaan kokonaan hyödyttömiä.

Eilen, heinäkuun 31 p:nä, pidetyssä sanomalehtimieskonferenssissa valtiosihteeri Hull ilmaisi hallituksen kannan asiassa. Kun nim. häneltä tiedusteltiin oliko jokin vieras valtio tiedustellut Yhdysvaltain hallituksen kantaa ja suunnitelmia Keski-Euroopan tapahtumiin nähden, Mr. Hull vastasi, ettei tämän laatuista tiedustelua oltu tehty sekä antoi ymmärtää hallituksen tulevan sellaisiin vastaamaan, etteivät p.o. tapahtumat Euroopassa koske Yhdysvaltoja.

Sigurd von Numers

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₈

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 7.

V.a. Asiamiehittäjä v. Neumers.

21/9 1934.

WASHINGTON I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 1803

Washingtoni SSA 21 P.NÄ elo KUUTA 19 34.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

KULSA		34
4/9.34	1146 he.	
5	Ca	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportti
n:o 7.

Ohellisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle
Washingtonin lähetystön raportin n:o 7, "Yhdysvallat ja ensi
vuoden laivastokonferenssi".

Sigurd von Numers.
V.a. asiainhoitaja.

Liite.

WASHINGTON ISSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 7.

Washingtoni ssa 21 p:nä elo kuuta 19 34.

LKKOASIA		
11/146	ae.	34
4/9	34	
5	CG	

Asia: Yhdysvallat ja ensi vuoden laivas-
tokonferenssi.

Voidaan sanoa, että eräs Yhdysvaltain tärkeimmistä valmistelutöistä tulevaa konferenssia varten on sen uusi sotalaivastorakennusohjelma, n.s. Vinson-Trammell Act. Sillä välin kuin Iso-Britannia ja Japani viime vuosien aikana ovat rakentaneet lukuisia sopimuslaivoja, Yhdysvallat eivät samassa määrin ole välittäneet laivastonsa uudelleen rakentamisesta ja lisäämisestä, Jos tämä tilanne olisi saanut jatkua aina konferenssiin saakka, olisivat muut osanottajat syyllä voineet huomauttaa, etteivät Yhdysvallat nähtävästi tarvitse läheskään niin monta sota-alusta kuin Washingtonin ja Lontoon konferensseissa olivat väittäneet. Näin ollen Kongressi viime keväänä hyväksyi edellä mainitun, rakennusohjelman sisältävän lain, joka periaatteessa hyväksyy laivaston suurentamisen sopimusrajoihin asti. Kuluvaksi, kesäkuun 30 p:nä 1935 päättyväksi budjettivuodeksi on myönnetty yhteensä noin 80 milj. dollaria ja näillä varoilla ajkotaan lähiviikkoina ryhtyä rakentamaan yhtä raskasta risteilijää, kolmea kevyttä risteilijää, kahta raskasta ja kahtatoista kevyttä hävittäjää sekä viittä tai kuutta vedenalusta. Presidentti Roosevelt on äskettäin pitämässään puheessa luvannut, että koko 102 alusta käsittävä ohjelma suoritetaan neljässä vuodessa.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

Jos haluaa yleiskuvan siitä mitä Yhdysvaltojen johtavat piirit ajattelevat nykytilanteesta ja lähiaikojen kehityksestä sekä mitä ne toivovat tulevasta konferenssista, on paras lähde eräs suurta huomiota herättänyt kirjoitus, jonka amiraali William V. Pratt julkaisi "Foreign Affairs" nimisen aikakausjulkaisun viime kuun numerossa. Amiraali Pratt on m.m. ollut Yhdysvaltain laivaston johtajana vv. 1929-30, Chief of Naval Operations vuosina 1930-33 sekä Yhdysvaltain valtuuskunnan asiantuntijana Lontoon konferenssissa v. 1930. P.o. kirjoituksen otsikko on "The Setting for the 1935 Naval Conference" ja sen pääkohdat lyhyesti selostettuina seuraavat:

Amiraali Pratt toteaa ensiksi, että 1922-vuoden Washingtonin sopimus todellakin on aikaansaanut positiivisia ja pysyviä saavutuksia, jotka hänen mielestään yleensä ovat olleet tyydyttävät. Mutta jotta nämä hyvät tulokset vastaisuudessa jatkuisivat, on otettava huomioon, että välttämätön edellytys siihen on myös maaja ilmavoimien supistaminen.

Mitä nykytilanteen teknilliseen puoleen tulee, on todettava, että ainoastaan Iso-Britannia, Japani ja Yhdysvallat toistaiseksi ovat voineet jotensakin täydellisesti käytännössä toteuttaa Washingtonin ja Lontoon sopimusten maksimirajat. Nämä valtiot sijaitsevat strategisesti niin, että mikäli kaikkien kolmen poliittiset satteet ja päämäärät olisivat yhtäläiset, ne voisivat muodostaa huomattavan tekijän maailmanrauhan ylläpitämiseksi. Ranska ja Italia eivät koskaan ole tulleet kaikissa kohdin yksimielisyyteen, johtuutama enemmän poliittisista kuin teknillisistä syistä. Suurimmat teknillistä laatua olevat eroavaisuudet vallitsevat Ison-Britannian, Japanin ja Yhdysvaltain välillä ja siitä huolimatta ovat nämä kolme valtiota toistaiseksi ainoat, jotka tähän saakka kaikissa kohdin ovat tulleet yksimielisyyteen. Näin ollen on todettava päävaikeuksien olevan poliittisellä alalla.

Iso-Britannia ja Yhdysvallat ovat yksimieliset siitä, että vedenalaisten käyttö olisi tykkäänsä kiellettävä. Ensiksimainittu valtio katsoo vedenalaisten olevan epäinhimillisen asean. Yhdysvallat taas ovat valmiit luopumaan niistä, jos muutkin sen tekevät, joka

ne niille ovat vähiten tärkeät ja hyödylliset ja niiden rakennuskustannukset tonnilta suuremmat kuin vastaavat kustannukset muista laivatyypeistä. Japani on toiselta puolen hyvin halukas säilyttämään vedenalaisensa, väittäen niiden olevan ainoastaan puolustusasen. Amiraali Prattin mielestä on kuitenkin merivoimiin nähden mahdotonta sanoa mikä laivatyyppi on ainoastaan puolustukseen kelpaava ja mitä tyyppiä sitä paitsi voidaan käyttää hyökkäystarkoitukseen.

Iso-Britannia ja Yhdysvallat haluavat ensi kädessä linjalaivoja, jota vastoin Japani ei katso voivansa rakentaa niin kalliita aluksia. Yhdysvallat ovat laskeneet, että kun ottaa huomioon eri tyyppien hyökkäys- ja puolustusmahdollisuudet sekä niiden rakennus- ja ylläpitokustannukset, ovat linjalaivat kaikista huolimatta Yhdysvalloille eniten hyödylliset. Iso-Britannia haluaa verrattain pieniä linjalaivoja, varustettuina 12 tuuman tykeillä, jota vastoin Yhdysvallat haluavat harvempia mutta suurempia aluksia, varustettuina raskaimmilla tykeillä. Japani pitää periaatteessa kiinni 14 tuuman tykeistä, mutta mitä Yhdysvalloilla on, sitä Japani myös tavoittelee.

Mitä sitten lentokoneiden emälaivoihin tulee, ovat sekä Iso-Britannia että Japani luultavasti taipuvaisia sopimaan näille aluksille nykyään määrätyn 135.000 tonnin kokonaismäärän pienentämisestä. Yhdysvallat taas on sitä mieltä, että p.o. kokonaismäärä on liian pieni, siitä kun sovittiin lentotaidon vielä ollessa kokeiluasteella. Kannanotto tässä asiassa riippuu kuitenkin siitä, miten eri valtiot suhtautuvat ilmavoimien käyttämiseen sodassa. Tämä suhtautuminen on amiraali Prattin mielestä riippuva siitä, missä kukin maa sijaitsee. Se on siis alueellista laatua ja alueita on kolme: Eurooppa, Amerikka ja Itämaat. Yhdysvalloilla on nykyään noin 3000 sotalentokonetta. Koska täällä ei kuitenkaan pelätä muiden maiden ilmalaivastoja, voivat Yhdysvallat, jos muut sen haluavat, suostua pienentämään

ilmavoimiaan. Yhdysvallat voivat myöskin päättää luopua pommituksesta ilmalaivoista, vaikkakin niistä tuntuisi loogillisemmalta rajoittaa pommituslupa linnoitettuihin alueisiin. Euroopassa on Ranskalla ja Italialla kummallakin lähes 3000 lentokonetta ja Englannilla 2000. Tästä johtuu, että MacDonald on ehdottanut lentokoneiden maksimimääräksi kussakin maassa 500 kappaletta. (Tämä on kirjoitettu ennen Ison Britannian aloitetta lentovoimien lisäämiseksi). Lopuksi on Japani ainoa maa Kaukaisessa Idässä, jolla on huomattava määrä lentokoneita (noin 3000 kpl). Se on siis tavallaan samassa asemassa kuin Yhdysvallat. Jos kuitenkin Neuvostoliitto lisää ilmavoimiaan Tyynen Meren rannikkoalueillaan, muuttu tilanne heti ja Japani asettuu luultavasti samalle kannalle kuin Iso Britannia.

Hävittäjiin nähden ei ole suuria teknillisiä erimielisyyksiä. Nämä sotaläivät ovat paras ase vedenalaisia vastaan. Niin kauan kuin Japani, Ranska ja eräät muut valtiot suosivat viimeksimainittuja, tulee välttämättömäksi katsottu hävittäjien kokonaistonnimäärä aina pysymään verrattain korkeana.

Eri risteilijätyypeistä 10.000 tonnin, 8 tuuman tykeillä varustetut alukset parhaiten sopivat Yhdysvalloille, jota vastoin Englanti mieluummin rakentaa kevyempiä risteilijöitä ja varustaa ne 6 tuuman tykeillä. Koska Yhdysvalloilla ei ole siirtomaita, puolustettavana, se ei tarvitse niin paljon kokonaistonnistoa kuin Englanti vaatii. Japanin kanta on tässä suhteessa melkein sama kuin Yhdysvaltain.

Laivastokysymyksen teknillisestä puolesta voi lyhyesti sanoa, että Iso Britannia haluaa monta pienempää mallia olevaa alusta, Yhdysvallat harvempia mutta raskaampia laivoja ja Japani kaiken sen mitä Yhdysvallat tavoittelevat. Teknillistä laatua olevia erimielisyyksiä on siis kyllä olemassa, mutta niistä ei mikään ole niin suuri, että se tulisi estämään sopimuksen tekoa.

Amiraali Pratt siirtyy sitten selostamaan asian poliittista puolta. Hän toteaa ensin, että demokratian aikakausi Euroopa-

sa ja Itämaissa on ohi, johtuen tämä kansoissa vallitsevasta yleisestä tyytymättömyydestä. Koska tämä tyytymättömyys voi johtaa sotaan, se on seikka, joka ensi vuoden konferenssissa vakavasti tullaan ottamaan huomioon. Kun tämän lisäksi muistaa, että Kansainliiton aseistariisumispuhat ovat rauenneet mitättömiksi, eivät edes demokraattisesti hallitut Yhdysvallat ja Iso Britannia nykytilanteen vallitessa suuresti halua edelleen pienentää merivoimiaan. Ja koska sitä paitsi Ranska ja Italia eivät vielä ole tulleet yksimielisyyteen sotalaivastojensa keskinäisistä suuruussuhteista, ei laivastoneuvottelujen tuloksista ole paljon odotettavaa.

Yhdysvaltoja ei uhkaa mikään maantieteellisesti läheinen sodanvaara. Sentähden Yhdysvaltojen politiikka on käynyt rauhan merkeissä ja siinä mielessä ne ovat allekirjoittaneet m.m. Washington ja Lontoon merivoimia rajoittavat sopimukset. Mutta Yhdysvallat ovat tehneet sen suuren erehdyksen, etteivät ne - edelleen rauhanomaisessa tarkoituksessa - kuten muut sopimusvaltiot ole rakentaneet laivastoaan edes jossain määrin edellä mainittujen sopimusten maksimirajoja vastaavaksi. Nyt on erehdys huomattu ja Yhdysvallat pakotettu nopeasti korjaamaan vahingon. -Rauhan säilyttäminen on Yhdysvalleille ensiluokkaisen tärkeä asia. Myöskin muiden valtioiden edustajat puhuvat sodan puhkeamisen ehkäisemisestä ja luultavasti he sitä todellakin tarkoittavat. Mutta samanaikaisesti kaikki valtiot varustautuvat ja kukin pyrkii kulkemaan omia teitään. Yhdysvaltain on ennen tulevaa konferenssia tarkasti tutkittava ja mietittävä kannattavatko ne paremmin maailmanrauhaa ehdottamalla supistuksia ja myöntymällä toisten vastaaviin ehdotuksiin vai asettumalla nykyisten maksimimäärien suurentamista tarkoittavalle kannalle.

Ehkä kiinnostavin kohta amiraali Pratt'in selostuksessa on se, jossa hän amerikkalaisten näkökulmalta tutkii Japanin asema sekä sen kannanottoa laivastokysymykseen. Japani on, kuten tunnetua, avoimesti ilmoittanut tulevansa vaatimaan nykyistä edullisempaa voimasuhdetta, koska olemassa oleva tilanne ei tyydytä sen turvallisuutta. Pratt'in mielestä tämä vaatimus on loogillista perustaa vaille;

hän huomauttaa, että Japani 1922-vuoden konferenssissa ilmoitti voitavansa hyväksyä suhteet 5-5-3 ja että sille Lontoossa myönnettiin yhtä suuri vedenalaisten kokonaistonnisto kuin Yhdysvalloille ja Isolle Britannialle. Sen laivaston, jonka Japani nykyhetkellä voi rakentaa, pitäisi olla riittävä puolustamaan sekä Japanin saaria että niiden ja mannermaan välistä reittiä.

Pratt tekee tämän yhteydessä muutamia kysymyksiä ja vastaa niihin itse.

Täytyykö Japanin sodan aikana, kuten Ison Britannian, oman turvallisuutensa säilyttämiseksi pitää silmällä maailman kaikkia valtameriä? Ei; sitäpaitsi sillä on turvallinen yhteys mannermaahan, mitä Englannilla ei ole.

Onko Japanilla, kuten Yhdysvalloilla, kaksi pitkää valtamerirajaa ja yksi maailman tärkeimmistä kulkuväylistä, joita sen sodan aikana on puolustettava? Ei ole.

Jos Japani sodassa pysyisi puolueettomana, olisivatko sille tulevat velvollisuudet ja vastuu yhtä raskaat kuin olisivat vastaavasti Englannille tai Yhdysvalloille? Eivät olisi.

Onko olemassa mitään valtiota, joka huomioonotettuaan velvollisuutensa kotona ja muualla, menestyksellisesti voisi saartaa Japanin saaret? Ei ole.

Onko jompikumpi molemmista johtavasta merivallasta viimeisten viidenkymmenen vuoden aikana Japania vastaan ryhtynyt sellaisiin toimenpiteisiin, joita voisi kutsua aggressiivisiksi? Pratt'in mielestä ei ole.

Onko Japanin vaatimus edullisemmasta voimasuhteesta oikeutettu kansallistulojen perusteella? (Vaikka Japanin kansallistulot ovat suunnilleen 16 1/2 kertaa Yhdysvaltain tuloja pienemmät, ovat ensiksi mainitun maan menot uusien laivojen rakentamisesta viime vuosina usein olleet korkeammat kuin Yhdysvaltain. P.o. menot verrattuna kansallistuloihin ovat Japanissa olleet 5 1/2 kertaa suuremmat kuin Yhdysvalloissa). Japanin vaatimus suuremmasta laivastosta ei edistä rauhaa ja johtaa siis muista syistä kuin yhdenvertaisuudesta ja turvallisuudesta.

Vaikkakin Japanin edellä mainitut vaatimukset ovat loogillista perustaa vailla, on sillä oikeus muissa suhteissa vaatia yhdenvertaisuutta, ja niin kauan kuin tämä seikka jää tunnustamatta tulevat Japanin ja muiden maiden välit olemaan hieman kireät. Ei ole mitään syitä siihen, etteivät Yhdysvallat ylläpitäisi ystävällisiä suhteita Japanin kanssa. Niin kauan kuin kumpikin valtio tunnustaa toisen oikeudet, toimii sopimustensa puitteissa, ei ryhdy kauppasotaan, ei esiinny ylimielisesti, ei toimeenpane sota-propagandaa, huolellisesti hoitaa omat asiansa, on oikeudenmukainen suhteissaan toiseen sekä viipittömästi harrastaa rauhaa, ei pitäisi olla minkäänlaista välien rikkoutumista uhkaavaa vaaraa.

Lopuksi amiraali Pratt huomauttaa, ettei kukaan varmuudella voi ennustaa tulevien neuvottelujen tuloksia. Paras mitä voi toivoa on, että valtiot kokoontuvat niin ystävällisissä olosuhteissa, ettei aikaisempien konferenssien hyviä vaikutuksia turmella, vaan että näitä tuloksia ainakin jonkin verran parannetaan. Jos todellakin on niin, että maailman taloudellinen tilanne on parane-massa, on tämä seikka omiaan lieventämään myös nykyään vallitsevia poliittisia ristiriitoja ja siis luomaan entistä suurempia toiveita siitä, että neuvotteluissa todellakin tullaan saavuttamaan jotain positiivista. Amiraali Pratt arvelee, että konferenssista muodostuu tilaisuus, jossa osanottajien henkilöllisyys ja heidän suhtautumisensa toisiinsa tulee merkitsemään enemmän kuin mikään loogillisten tosiseikkojen esittäminen tahansa. Ei ole sellaista valtiota, joka haluaisi vääntää kellon osoittimet taaksepäin, joka siis tahtoisi palauttaa entisen aseistamiskilpailun siihen liittyvine sodanvaaroineen.

Japanista tuli heti vastaus amiraali Pratt'in kirjoitukseen. Tämän mukaan ovat olosuhteet maailmassa huomattavasti muuttuneet siitä kuin Washingtonin sopimus tehtiin. Mantsukuo'n puolustamiseen tarvitaan entistä suurempi laivasto. Japanin vaatimukset

johtuvat myöskin Yhdysvaltain merivoimien keskittämisestä Tyynelle Merelle sekä siitä, että neljäkymmentäkaksi Kansainliiton jäsentä hyväksyessään Lytton'in raportin äänestivät Japania vastaan.

Yhdysvalloissa ihmetellään hieman tällaista ajatussuuntaa. Huomautetaan epäloogillisuudesta siinä että Japani herätettyään muiden valtioiden vastustelun aggressiivisella politiikallaan katsoo tämän vihamielisyyden oikeuttavan hyökkäysaseiden lisäämistä sisältävien vaatimusten esittämiseen.

Kesällä Lontoossa pidettyjen alustavien neuvottelujen jälkeen on tilanne suurin piirtein seuraava:

Japani on tyytymätön nykyään sallittuihin voimasuhteisiin ja pyrkii yhdenvertaisuuteen Yhdysvaltain ja Englannin kanssa. Japanin pääministeri on äsken selittänyt, ettei Japani, puhuessaan yhdenvertaisuudesta (equality) ehdottomasti tarkkta yhtäläisyyttä (parity) mutta ettei Japani voi hyväksyä nykyistä ratiota, joka loukkaa sen omanarvontuntoa. Tällä lausunnolla selveni amerikkalaisille ainakin Japanin pyrkimysten pääsuunta; mitä se yksityiskohtia myöten haluaa, ei vielä ole selvää. Kuten vastauksista amiraali Pratt'in kirjoitukseen ilmenee, katsoo Japani tarvitsevansa entistä suuremman laivaston. Toiselta puolen kerrotaan sen kyllä haluavan pienentää merivoimiaan, jos vaan muut vielä suuremmissa mittakaavassa tekevät samoin. Niinpä väitetään Japanin olevan valmis vähentämään linjalaivojensa määrää yhdeksästä kahdeksaan, jos Yhdysvallat samalla vähentävät linjalaivansa viidestätoista yhteentoista. Japanin valtiovarainministeri on ilmoittanut katsovansa, että eivät Yhdysvallat eikä Iso Britannia taloudellisista syistä voi ryhtyä sotaan Japania vastaan ja on tämän perusteella ehdottanut suurta vähennystä laivastobudjettiin. Vaikkakin tämä ilmoitus tapahtui tunnetun finanssiskandaalin yhteydessä ja Yhdysvalloissa yleisesti katsotaan sillä olleen pääasiassa sisäpoliittisen merkityksen, ei se suinkaan ole ollut omiaan selventämään tilannetta.. Ennen lomalle

lähtöään pari kuukautta sitten Japanin takaläinen suurlähettiläs Hiroshi Saito linee epävirallisesti State Department'ille ehdottanut Tyynen Meren jakamista itäiseen ja läntiseen alueeseen, joista Yhdysvallat "hoitaisivat" ensiksimmäistä ja Japani jälkimäistä. Sitäpaiksi Japani on ehdottanut kahdenkeskistä hyökkäämättömyyssopimusta, johonka siis muut valtiot eivät saisi yhtyä. Japani haluaa tämän kautta m.m. välttää että laivastokonferenssissa keskusteltaisiin poliittisista kysymyksistä, kuten yhdeksän-valtion-sopimuksesta, Mantshurian kysymyksestä sekä Japanin oikeuksista Etelämeren mandaatti-alueisiin. Yhdysvaltain hallitus on kylmästi kohdellut näitä ehdotuksia. Ensin mainitun katsotaan olleen koepallon, jolla Japani koetti päästä selvytyteen siitä milta kannalta Yhdysvallat nykyään katselevat Tyynen Meren problemeja. Jälkimäisestä ehdotuksesta m.m. on huomautettu, että se dolisi sopusoinnussa yhdeksän-valtion-sopimuksen kanssa, jota ei täällä, kuten Japanissa, katsota kuolleeksi kirjaimeksi. Yhdysvallat ovat päinvastoin suuresti kiinnostuneet tämän sekä Tyynen Meren linnoittamista säännöstelevän sopimuksen voimassa pysyttämistä ja on hyvin luultavaa, että Yhdysvallat tässä suhteessa tulee Japanilta vaatimaan jonkinlaista status-quo vahvistusta ennenkuin uusi laivastosopimus allekirjoitetaan. Niinkään Yhdysvallat jyrkästi vastustavat Japanin päävaatimusta, nim. nykyisten voimasuhteiden muuttamista viimeksimainitun maan eduksi. ja tässä suhteessa Yhdysvalloilla on Englannin kannatus.

Ison Britannian päävaatimukset ovat kuten tunnettua linjalaivojen koon pienentäminen ja risteilijöiden kokonaistonniston koroittaminen. Yhdysvaltain kannanotto näihin toivomuksiin ei ole yhtä selvästi julkisuudessa ilmituotu kuin niiden vastaus Japanin vaatimuksiin. Katsotaan kuitenkin, että Yhdysvallat vastustavat myös Englannin toiveita - siihen suuntaan Pratt'kin viittaa kirjoituksessaan - mutta huomautetaan samalla tämän erimielisyyden olevan siksi pienen, että molemmat valtiot toivottavasti jo lokakuussa tapahtuvissa uusissa alustavissa neuvotteluissa voivat sopia jostain kompromissista. - Earl Beatty'n k.k:n 4 p:nä pitämän puheen

välttämättömyydestä suuresti laajentaa ja uudistaa Englannin laivastoa ei täällä katsota kuvastavan Englannin hallituksen mielipidettä vaikkakin siinä on esitetty laajojen laivastopiirien näkökannat.

Yhdysvaltain omat toivomukset käsittävät sotalaivastonniston yleisen pienentämisen. Laivastosihteeri Swanson on äskettäin vastauksena Japanin pääministerin edellä mainittuun selitykseen edottanut sotalaivastotonnistojen yleistä pienentämistä 20 %:lla. Tämä koskee siis kaikkia sopimusmaita ja kaikkia laivatyyppejä. - Katsotaan Mr. Swansonin olleen liian avomielisen jo tällä asteella julkisuuteen saattaessaan Yhdysvaltain toivomukset. Japanista onkin heti tullut puolivirallinen vastaus sikäläisten johtavien lehtien ilmoittaessa, että jos ehdotus hyväksyttäisiin, se merkitsisi emistä suurempaa vääryyttä Japania kohtaan.

Muista sopimusmaista, Ranskasta ja Italiasta, ei täällä ole ollut paljon puhetta. Kumpikin on ilmoittanut aikovansa rakentaa m.m. uusia linjalaivoja. Ranska on sitäpaitsi antanut ymmärtää, ettei se ole tyytyväinen Washingtonin sopimukseen, koska tämä ei sille anna toivottua yliotetta Italiaan nähden. Täällä uskotaan, että Ranska kylläkin tulee toteuttamaan rakennusohjelmansa mutta ettei Italia sitävastoin taloudellisista syistä jaksakaan rakentaa uusia linjalaivoja. -Näiden maiden suhtautumisesta tulevaan konferenssiin ei ole näkynyt juuri mitään kommentaareja.

Washingtonissa on kyllä otettu huomioon, että Saksa mahdollisesti haluaa ottaa osaa konferenssiin ja että Neuvostoliitto Ranskan avulla on koettanut Englannilta saada kutsun siihen. Vaikkakaan Englanti ei vielä ole siihen suostunut, pidetään täällä mahdollisena, että mainitut maat sittenkin saavat olla konferenssissa mukana.

Mikäli täällä tiedetään, on viime viikkojen aikana käyty neuvotteluja konferenssin lykkaamisesta joko määrääjäksi tai siksi kunnes tilanne on parantunut. Yhdysvallat, Iso Britannia, Ranska ja Italia, joiden rakennusohjelmat vielä ovat keskeneräiset, eivät vastusta ajatusta. Japani sitävastoin on jo tullut maksimirajoihinsa asti ja on sitä-

paitsi tyytymätön voimasuhteisiin, jotenka täällä arvellaan, että se tulee hylkäämään ehdotuksen, jolloin konferenssi sopimattomasta ajankohdasta huolimatta Lontoon sopimuksen määräysten mukaan on pidettävä ensi vuoden kuluessa.

Sigurd von Numers.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C8

ASIA: _____

Washingtonissa oleva lähelytös rap. n:o 8.

U. a. Asiantuntija v. Numerus.

22/8 1934.

WASHINGTON ISSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 1805

Washingtonissa 22 p:nä elokuuta 1934.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
12/146hc 84
4/9-34
5 Cg

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Yhdysvaltain ilmavoimien ja ilma-
torjunnan vahvistaminen.

Ohellisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle
Washingtonin lähetystön raportin n:o 8, "Yhdysvaltain ilmavoimien ja ilmatorjunnan vahvistaminen."

Sigurd von Numer

V. a. asiainhoitaja.

Liite.

WASHINGTON I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Washingtoni ssa 22 p:nä elo kuuta 19 34.

ULKOASIA MINISTÖRI	
12 146	34
4/9-34	
5	Cg

Asia: Yhdysvaltain ilmavoimien ja
ilmatorjunnan vahvistaminen.

Kohta sen jälkeen kun Goering oli Sir Anthony Eden'ille ilmoittanut Saksan aikovan rakentaa voimakkaan ilmalaivaston, Baldwin julisti "that Britain judged it wise to have strength in the air second to that of no contry within striking distance of Britain". Yhdysvalloissa katsotaan Saksan ja Ison Britannian kannanoton tulevan johtamaan kilpa-aseistuksen Euroopan kaikkien huomatuimpien valtioiden kesken.

Myöskin Yhdysvallat vahvistavat par'aikaa ilmavoimiaan. Viralliselta taholta on lausuttu tämän tapahtuvan "to provide a National defense weapon second to none and the ultimate decisive factor in the event of war". Huomaa, että ajatus on sama kuin Baldwin'in ja että osaksi on käytetty samoja sanojakin.

Mitä ensiksi laivaston ilmavoimiin tulee, sisältää Vinson-Trammel Act, josta olen tiedoittanut raportissa n:o 7, periaatteellisen suostumuksen rakentaa niin monta lentokonetta kuin laivastorakennusohjelma edellyttää. On laskettu tämän tarpeellisen määrän nousevan 2184 kappaleeseen. Laivastolla on nykyään tuhatkunta lentokonetta, jotenka 1.100 a 1.200 konetta vielä puuttuu. Viranomaiset eivät kuitenkaan ainakaan toistaiseksi aijo rakentaa näin montaa konetta, vaan katsovat 1.910 koneen riittävän koko laivastolle. Uusista noin yhdeksästä sadasta koneesta olisi kuluvana budjettivuotena

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

rakennettava 225 kappaletta mikä vastaa presidentti Rooseveltin lupausta laivastorakennusohjelman loppuun suorittamisesta neljässä vuodessa.

Yhdysvaltain maasotavoimilla on nykyään suunnilleen 1300 lentokonetta. War Department on asettanut komitean tutkimaan paljonko uusia koneita armeija välttämättömästi tarvitsee. Komitea on äsken antamassaan lausunnossa ilmoittanut katsovansa armeijan kokonaistarpeen nousevan 2.320 koneeseen, jotenka tuhatkunta uutta konetta olisi hankittava. Komitean mielestä tuleva sota tulee alkamaan ilmataisteluilla; tämän johdosta Yhdysvaltain ilmavoimien myös rauhanaikana pitäisi olla mahdollisimman vahvat. Sotasihteeri Dern on hyväksynyt raportin ja armeijan ilmavoimien päällikkö, kenraali Foulois on lausunut toivovansa, että kaikki 1900 uutta konetta saadaan hankituiksi ennen 1936-vuoden loppua.

Yleinen mielipide Yhdysvalloissa on, että edellä mainitut varustushankkeet ovat paikallaan siihen nähden mitä par'aikaa Euroopassa suunnitellaan ja tehdään. Vaikkakaan Yhdysvallat eivät halua sekaantua mihinkään sotaan, ne eivät siitä huolimatta voi kädet ristissä katsella Euroopan kilpa-asistautumista.

Yhdysvaltain hallitus katsoo niinkään, että maan ilmatorjuntavarustukset ovat liian pienet ja että erittäinkin Panaman kanava tässä suhteessa on aivan riittämättömästi suojattu. Näin ollen War Department on laatinut ohjelman, jonka toteuttaminen tulisi maksamaan 33 milj. dollaria. Tämän mukaan olisi ^{hankittava} tykkeitä, konekiväärejä, valonheittäjiä ja erinäisiä valvontalaitteita yhteensä 34 rykmentille. Toivotaan, että ohjelman toteuttamiseksi vaadittava summa saadaan joko pitkäaikaisia hätäaputoita järjestävän viranomaisen (Public Works Administration) varoista taikka suoraan Kongressilta heti ensi vuoden alussa.

Sigurd von Numer.